

J. Frankel and A. Rose hypothesized that the formation of the exchange association is not bound by all possible convergence criteria, on contrary, at the beginning only some of them can be performed, and then, under the influence of natural convergence of national economies, involved in the regional integration, insufficient criteria will be performed. Among these criteria there are the convergence of business cycles of national economies; developed banking system, which has an adequate level of foreign exchange reserves; the use of a particular currency in the implementation of payments among countries before the decision about regional monetary union creation; the existence of historical trade links between countries of potential regional union; the existence of the scheme, which would be carrying out the distribution of seigniorage between members. To the main advantages of monetary union formation they added the ability to hedge currency risks, exception of currency dumping opportunity and enhance of the attractiveness of the investment climate among national economies.

E. Tower and T. Uillet among the main positive effects of the establishment of a regional monetary union identified a concept of increasing marginal utility of money, the strengthening of national markets, the reduce investment risks and efficient allocation of resources [2]. However, there are also the following disadvantages, including increased spending on maintenance of supranational regulating institution, restriction of monetary sovereignty. Particular attention should be paid to the fact that because of the interdependence of economies that have formed regional association, the shocks and upheavals that occur in one country automatically after a certain period of time begin to spread to other countries of the regional association.

P. Krugman has suggested that because of increase in intensity of commercial intercourses in case of formation of currency unions, the countries gradually will come to diversification of production that subsequently can lead to strengthening of sensitivity to industry shocks [1].

So, the process of the theory of optimum currency areas development passed two milestones: from classical to alternative, the main difference between them is that in the classical period, scientists have tried to find one single criterion by which it would be possible to approve the feasibility of currency union creation, and representatives of alternative approach were concentrated on prerequisites and benefits of regional currency unions establishing.

Literature:

1. Казарінов Д. В. Теорія оптимальної валютної зони як теоретичний базис оцінки доцільності регіональної валютної інтеграції / Д. В. Казарінов. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ". – 2012. – №35. – С. 368–379.

2. Кот А. А. Этапы эволюции теории оптимальных зон / А. А. Кот. // Вестник Волгогр. гос. ун-та, Сер. 3, Экон. Экол. – 2014. – №2. – С. 91–98.

3. Пінчук А. К. Теорія оптимальних валютних зон від класиків до сьогодення / А. К. Пінчук. // БізнесІнформ. – 2013. – №12. – С. 81–87.

МАРЕНА Т.В.,
к.е.н., доцент кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин
Маріупольського державного університету

РОЛЬ МУНІЦИПАЛЬНИХ БАНКІВ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Завдання розвитку міжрегіонального співробітництва – як всередині країни, так і на міждержавному рівні – потребує суттєвого розширення фінансової незалежності місцевих органів влади на основі розбудови повноцінної системи місцевих фінансів. Сьогодні місцеві фінанси в Україні фактично представлено однією структурною складовою – місцевими бюджетами. З метою диверсифікації джерел фінансування регіонального розвитку та

міжрегіонального співробітництва місцева влада має залучати відносно недорогі кошти з альтернативних джерел, одним з яких може стати комунальний кредит. Для того, щоб практика комунального кредитування увійшла у систему місцевих фінансів і закріпилася в ній як надійне джерело фінансування, необхідним є розвиток відповідної інституційної інфраструктури у вигляді муніципальних банків.

Однією з проблем фінансового забезпечення міжрегіонального співробітництва регіонів України є недостатня кількість установ фінансової інфраструктури, які могли б здійснювати ресурсну підтримку міжрегіональних проектів, а також забезпечувати обіг муніципальних цінних паперів. До таких інститутів, необхідність присутності яких у інфраструктурі регіональної економіки доведена світовою практикою, належать банки розвитку, муніципальні банки, інші кредитні установи для фінансування місцевого розвитку, інститути спільного інвестування тощо. В Україні регіональна мережа таких установ є нерозвиненою і нерозгалуженою. Більшість їх концентрується у великих містах, і лише в окремих малих містах периферійних регіонах діють філіали комерційних банків, які не в змозі у повній мірі задовольнити попит на кредитні ресурси [4].

Одним зі шляхів у напрямі розвитку місцевої та регіональної фінансової інфраструктури є створення спеціалізованих фінансових установ – комунальних або муніципальних банків, які б фінансували винятково проблеми регіонального розвитку.

Муніципальний банк розглядається як спеціалізована фінансово-кредитна установа, діяльність якої спрямована не тільки на максимізацію її прибутків, а й на: акумуляцію та ефективне використання коштів, що залучаються для реалізації міських програм та інвестиційних проектів в інфраструктурній і соціальних сферах; забезпечення прозорості грошових потоків міста через їх контроль місцевою владою і громадськістю; посилення фінансової підтримки комунальних підприємств міста [2,3].

У світовій практиці особливого поширення комунальні банки набули у країнах Західної Європи. Як правило, муніципалітети (міські ради) володіють контрольним пакетом акцій комунального банку (51% статутного фонду), інша частина створюється за рахунок коштів розташованих у місті підприємств, грошових внесків юридичних та фізичних осіб. Найважливішою складовою кредитних ресурсів таких банків є кошти, отримані від реалізації муніципальних цінних паперів. При цьому банк виступає як гарант муніципальних зобов'язань. Спеціалізація комунального банку проявляється у тому, що його діяльність спрямована не на проведення розрахунково-касових операцій, а на надання кредитів для вирішення місцевих потреб. Однією з пріоритетних сфер діяльності комунального банку є фінансування міжрегіональних інфраструктурних проектів.

Найбільшого розповсюдження муніципальні банки набули в Німеччині, де на їхню долю припадає близько 40% балансу кредитної системи країни. У Німеччині нараховується більше 500 ощадних кас – банківських установ, які мають більше 20000 філій. Майже всі вони – муніципальні заклади. Німецькі муніципальні банки користуються високим рівнем довіри, що не в останню чергу впливає на якість життя муніципалітетів. Те саме стосується муніципальних банків Великобританії та США, що ще раз підтверджує вагомое значення муніципальних банківських установ не лише для розвитку окремих територій, але і країн в цілому. Водночас, в Україні на сьогодні не існує жодного банку, єдиним засновником якого є орган місцевого самоврядування [1,5].

Крім безпосередньо комунальних банків, розвинуті країни мають розгалужену мережу муніципальних фінансово-кредитних установ. Так, особливою формою комунальних закладів банківського типу є жироцентраль. Перша жироцентрально виникла в Німеччині у 1908 р. Жиробанки є ефективною формою спрощення взаємних розрахунків між органами місцевого самоврядування. Розрахунки через жиробанки відбуваються без посередництва грошей, у формі спеціальних поточних рахунків.

Комунальні банки взаємного кредиту успішно функціонують в Швеції, де вони виникли ще у XIX ст. Це банки-посередники, за допомогою яких одні органи місцевого самоврядування можуть кредитувати інші. Банки взаємного комунального кредиту утворено

у Швеції у формі банків із солідарною відповідальністю їхніх засновників – комун без гарантій держави. Шведські комуни утворюють спілки для взаємного кредитування по округах. Кожна така спілка є банком взаємного кредитування. За борги цих банків комуни несуть солідарну відповідальність.

Ще один вид комунальних банків – це акціонерні комунальні банки, їхні засновники несуть відповідальність у межах власної частки акціонерного капіталу. Перший такий банк створено ще в 1860 р. у Бельгії як товариство комунального кредиту. Його акціонерами могли бути тільки общини.

Важливе місце у регіональній фінансовій інфраструктурі посідають спеціальні державні банки комунального кредиту, що спеціалізуються у сфері кредитування місцевих органів влади. Вони, як правило, тісно пов'язані із системою ощадних кас. Такі банки є в Німеччині, Франції, Італії, Великобританії, Бельгії. У Франції головним банківським інститутом комунального кредиту є «Депозитно-ощадна каса – Місцевий французький кредит». До 1987 р. у Франції функціонувала Каса допомоги об'єднанню адміністративно-територіальних одиниць, яку було замінено Місцевим французьким кредитом – банком акціонерного типу, який надає довгострокові інвестиційні позики органам місцевого самоврядування. Група «Депозитно-ощадна каса – Місцевий французький кредит» є провідним банком комунального кредиту в Європі.

У Франції функціонують також регіональні товариства фінансування інвестицій, утворені як акціонерні товариства з рівною пайовою участю депозитно-ощадних кас і ощадних кас. Є ряд комерційних банків, які спеціалізуються на кредитуванні органів місцевого самоврядування. У Франції це, наприклад, система банків Банку сільськогосподарського кредиту. Вони надають кредити в основному невеликим сільським комунам. Крім того, філіал цього банку «Французькі провінції» надає допомогу адміністративно-територіальним одиницям з випуску облігацій.

Отже, розвинута мережа регіональних фінансових інститутів виконує подвійну роль: з одного боку, забезпечує муніципалітети фінансовими ресурсами через надання комунального кредиту, а з іншого – забезпечує розміщення муніципальних облігацій. Якщо у розвинутих країнах світу існують розгалужені мережі фінансових установ комунального типу, то в Україні відсутні навіть базові фінансові установи регіонального рівня – муніципальні банки. Однією з перешкод на шляху до їх створення є відсутність на законодавчому рівні чітко встановленого порядку їх заснування.

Література:

1. Буцька О.Ю. Комунальний банк як інститут сприяння соціально-економічного розвитку територіальних громад / О.Ю. Буцька, О.В. Тимошенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. - № 20. – С. 44-46.
2. Карпінець В.Й. Муніципальний банк в системі управління фінансовими потоками великого міста / В.Й. Карпінець, І.З. Сторонянська // Регіональна економіка. – 2012. – № 3. – С. 96–105.
3. Карпінець В.Й. Муніципальний банк як механізм підвищення фінансової спроможності територіальної громади в умовах бюджетної децентралізації / В.Й. Карпінець // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2014. - №2(20). – С. 178-181.
4. Механізми стимулювання міжрегіонального співробітництва в Україні: Аналітична записка. – Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1056>.
5. Череп А.В. Комунальний банк як інвестиційна складова соціально-економічного розвитку територіальних громад / А.В. Череп, С.О. Осипенко // Бізнес Інформ. – 2015. - № 11. – С. 314-319.